
Verslag SCCM auditordagen

ISO 14001 editie 2017

De overtuiging -en ervaring- van SCCM is dat elke organisatie (hoe klein ook) betere milieuprestaties behaalt door het gebruik van de plan-do-check-act aanpak uit de ISO 14001-norm

Copyright SCCM

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden openbaar gemaakt en/of veelevoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SCCM.

Disclaimer

De inhoud van deze brochure is met uiterste zorg samengesteld, desondanks kunnen fouten en onvolledigheden niet geheel worden uitgesloten. SCCM aanvaardt derhalve geen enkele aansprakelijkheid, ook niet voor directe of indirecte schade ontstaan door of verband houdend met het gebruik van de inhoud van deze uitgave.

Verslag SCCM auditordagen

ISO 14001 editie 2017

9, 12, 16, 17 en 19 januari 2017

Discussie over praktijksituaties

Inleiding

Op 9, 12, 16, 17 en 19 januari 2017 heeft SCCM vijf dagen georganiseerd voor ISO 14001-auditors die werken voor de bij SCCM aangesloten certificatie-instellingen. Sinds 2000 organiseert SCCM jaarlijks de auditordagen voor ISO 14001. In 2009 is hiermee gestart voor OHSAS 18001. Aan de auditordagen 2017 hebben in totaal 133 ISO 14001-auditors deelgenomen.

Doel van de auditordagen

Het doel van de auditordagen is om de kennis over een bepaald milieuonderwerp te verdiepen en om door bespreking van praktijksituaties ervaringen uit te wisselen en de werkwijze van de bij SCCM aangesloten certificatie-instellingen bij de uitvoering van ISO 14001-audits te harmoniseren op basis van het certificatieschema van SCCM. Voor de auditordagen verzamelt SCCM praktijksituaties die worden omgezet in casusbeschrijvingen met vragen hoe te handelen. Een deel van de auditordagen bestaat uit het onderling discussiëren over de gewenste handelwijze en het uitwisselen van ervaringen. Tegelijkertijd wordt daarmee de bekendheid met de inhoud van het ISO 14001-certificatieschema vergroot. Ook komen er aandachtspunten naar voren voor de verbetering van onderdelen van het certificatieschema. Deze aandachtspunten worden ingebracht bij het Centraal College van Deskundigen (CCvD). Het CCvD kan besluiten tot aanpassing of aanvulling van het ISO 14001-certificatieschema, bijvoorbeeld wanneer tijdens de discussies grote verschillen van benadering naar voren komen.

Thema auditordagen 2017

Tijdens de auditordagen 2017 heeft naast de ISO 14001:2015 het thema ATEX centraal gestaan. In de ochtend heeft Louis Krook een presentatie gehouden over ATEX.

Tijdens de middag is aan de hand van cases de interpretatie van verschillende onderdelen uit de ISO 14001-norm besproken. In de middag is verder een toelichting gegeven op de ontwikkelingen en wijzigingen in milieuwet- en -regelgeving.

Evaluatie auditordagen ISO 14001 editie 2017

De deelnemers aan de auditordagen 2017 hebben deze dag als zeer positief ervaren. De aanwezige auditors hebben de kwaliteit van de auditordag met een hoog rapportcijfer gewaardeerd. Gemiddeld werden de dagen met een 7,5 beoordeeld.

Stichting Coördinatie Certificatie Milieu- en arbomanagementsystemen (SCCM)

SCCM werkt samen met het bedrijfsleven, overheden, certificatie-instellingen en andere belanghebbenden aan een eenduidig en gewaardeerd certificaat voor ISO 14001 (milieu), EMAS (milieu), ISO 50001 (energie) en OHSAS 18001/ISO 45001 (arbo). SCCM stelt daarvoor onder andere de 'spelregels' voor het certificeren op (zogenaamde certificatieschema's). Alle activiteiten van SCCM zijn gericht op het gebruik van managementsystemen om de prestaties van bedrijven en organisaties te verbeteren, risico's te beheersen en de relatie met klanten en overheden te versterken. Met een gecertificeerd managementsysteem leggen organisaties de basis voor duurzaam ondernemen. www.sccm.nl is het centrale informatiepunt. Naast overzichten van gecertificeerde organisaties en aangesloten certificatie-instellingen staan op de website hulpmiddelen en tips voor het invoeren van een managementsysteem.

Uitkomsten van bespreking praktijksituaties

In kleine groepen hebben de deelnemers over de cases en vragen gediscussieerd. Na de discussies zijn de uitkomsten in een plenaire sessie besproken. Dit verslag geeft per vraag de gewenste handelwijze weer. Het verslag is op 4 april 2017 door het CCvD geaccordeerd.

Op de website van SCCM zijn alle cases en vragen, die in de loop der jaren tijdens de auditordagen ISO 14001 en OHSAS 18001/ISO 45001 zijn besproken, toegankelijk gemaakt met de gewenste antwoorden. Per onderwerp en per jaar kunnen selecties uit de behandelde cases worden gemaakt.

De volgende onderwerpen zijn tijdens de auditordagen aan bod gekomen:

ONDERWERP	VRAAGNUMMERS
→ Contextanalyse – belangrijke punten (issues) in- en extern	1
→ Contextanalyse – eisen en verwachtingen belanghebbenden	2
→ Levenscyclusperspectief	3
→ Handelwijze bij bedrijf met industriële emissies	4
→ Definitie milieuwet- en regelgeving	5

De vragen zijn beantwoord aan de hand van de bedrijfsbeschrijving van het fictieve bedrijf KuPak bv in de bijlage.

I Contextanalyse – belangrijke punten (issues) in- en extern

1

VRAAG 1A T/M 1C

Optimale situatie bij KuPak met betrekking tot inzicht in context (externe en interne belangrijke punten):

- KuPak heeft voor een aantal onderwerpen de belangrijke ontwikkelingen in beeld (bij voorkeur vastgelegd). Het gaat dan om ‘externe’ ontwikkelingen met betrekking tot productietechnologie, kunststoffen, kunststofrecycling, wetgeving, verpakkingsmarkt, concurrenten, lokale politiek en bestemmingsplan. Bij ‘interne’ ontwikkelingen gaat het om de staat van de productiemiddelen, haar producten, de binnen het bedrijf aanwezige kennis, financiële situatie en de strategische richting.
- De directeur is op de hoogte van de belangrijke punten (issues) en kan daar een verhaal over vertellen.
- KuPak kan aangeven op welke manier het ontwikkelingen op de verschillende terreinen bijhoudt.

1A Is de ideale situatie goed omschreven? Zo nee, wat moet er worden gewijzigd?

Mogelijke situatie bij KuPak met betrekking tot inzicht in context (externe en interne belangrijke punten):

KuPak heeft een document waarin voor een beperkt aantal onderwerpen (circa de helft van het aantal in een optimale situatie) ontwikkelingen heeft weergegeven. Er is bijvoorbeeld opgenomen dat recycling van kunststoffen steeds belangrijker wordt en het gebruik van kunststof in een negatief daglicht staat (bijvoorbeeld verbod op plastic draagtassen). Er is alleen aandacht voor ‘externe’ ontwikkelingen. Het is de KAM-manager die het overzicht heeft. De directeur weet tijdens het gesprek met de auditor nauwelijks milieurelevante ontwikkelingen naar voren te brengen.

1B Geef aan of de bovenstaande situatie kan worden geaccepteerd. Wanneer er een tekortkoming wordt geschreven, dan aangeven op basis van welk artikel er een tekortkoming is en de tekortkoming formuleren.

Mogelijke situatie bij KuPak met betrekking tot inzicht in context (externe en interne belangrijke punten): KuPak heeft de belangrijke in- en externe punten (issues) niet schriftelijk vastgelegd. Tijdens het interview met de directeur van KuPak geeft deze als antwoord op de vraag naar deze punten als antwoord: “Klimaatverandering is natuurlijk een belangrijk punt; waar mogelijk houden wij daar rekening mee door gerecyclede kunststoffen te gebruiken. Onze mogelijkheden om afnemers te veranderen zijn echter beperkt. Ons energieverbruik is in het kader van klimaatverandering een punt. Er zijn wel meer energie-efficiënte machines; onze machines zijn echter nog lang niet afgeschreven en in de huidige financiële positie is vervanging ook geen optie.” Op de vraag hoe het bedrijf KuPak er over 5-10 jaar uitziet moest de directeur even nadenken. Zijn verwachting was dat er op deze termijn niet zoveel zal veranderen.

1C Geef aan of de bovenstaande situatie kan worden geaccepteerd. Wanneer er een tekortkoming wordt geschreven, dan aangeven op basis van welk artikel er een tekortkoming is en de tekortkoming formuleren.

1

GEWENSTE BENADERING 1A T/M 1C

1A In dit deel van de contextanalyse (art. 4.1) worden de interne en externe belangrijke punten opgenomen die het doel en het resultaat van het milieumanagementsysteem kunnen beïnvloeden.

De huidige beschrijving is bijna compleet. Gemist worden de milieumstandigheden waarom de norm vraagt. In het geval van KuPak gaat het dan in het bijzonder om klimaatverandering. Ook het onderwerp van geluid/geluidsoverlast zou kunnen worden toegevoegd. Het dient in ieder geval naar boven te komen bij het vaststellen van behoeften en verwachtingen van belanghebbenden (art. 4.2). Het zou ook als issue mee kunnen worden genomen wanneer afhankelijk van de ernst van de klachten en/of de mogelijkheden om de klachten op te lossen. De branchevereniging voor de kunststofbranche is ook actief op het gebied van milieu. Mogelijk zijn er in het beleid van de branche nog issues die relevant zijn voor Kupak. Omdat de branchevereniging ook een belanghebbende is, kunnen deze ook als wensen/verwachtingen naar boven komen.

De norm vereist expliciet dat milieumstandigheden worden meegenomen. Er wordt wel gekeken naar het bestemmingsplan, maar niet naar milieumstandigheden zoals het klimaatprobleem, het probleem van plastic in het milieu (plasticsoep) en duurzaamheid (in relatie met de eigen activiteiten). Let hierbij op dat de contextanalyse niet hetzelfde is als het milieuaspectenregister, de stakeholderanalyse of een ketenanalyse.

- 1B In deze situatie beschrijft de contextanalyse alleen de externe issues, de interne punten ontbreken. De auditoren classificeren dit als major non-conformity ten aanzien van normpunt 4.1, mits ook uit de rest van de audit blijkt dat er onvoldoende aandacht is voor deze interne issues. Indien deze interne issues wel bekend zijn en er aantoonbare aandacht is voor het verbeteren hiervan, zal op dit punt voor de contextanalyse een minor non-conformity geschreven worden.

De reactie van de directeur geeft ook aanleiding tot een non-conformity. Ook al stelt de norm niet letterlijk dat de directie op de hoogte moet zijn van de inhoud van de contextanalyse, het lijkt niet aannemelijk dat de directeur zonder kennis van de belangrijke interne en externe issues invulling kan geven aan artikel 5.1.b van de norm: de directie moet leiderschap en betrokkenheid tonen met betrekking tot het milieumanagementsysteem onder andere door ervoor te zorgen dat het milieubeleid en de doelstellingen aansluiten bij de strategische richting en de context van de organisatie. Zonder kennis van de context, is het bijna onmogelijk deze aan te laten sluiten bij beleidsdoelstellingen en strategische richting. Als in de rest van de audit geen aanwijzingen zijn dat de directie meer kennis heeft dan in het hierboven genoemd gesprek dan is dit een major non-conformity. Mocht de audit toch een betrokkenheid van de directie aantonen en de strategische richting, beleid en doelstellingen passen bij de context, dan kan, afhankelijk van wat wordt gevonden, de afwijking aangepast worden in een minor non-conformity.

De norm stelt in 5.1 dat de directie moet 'bewerkstelligen' dat milieubeleid en milieudoelstellingen worden vastgesteld en compatibel zijn met het strategisch beleid. Bewerkstelligen zou kunnen betekenen dat de directie dit niet zelf doet maar delegeert en daarom zelf niet op de hoogte moet zijn. Deze interpretatie wordt echter niet geaccepteerd want het is niet geloofwaardig dat de directie het milieubeleid (5.2) vaststelt zonder de achtergrond te kennen en bijvoorbeeld mensen aanstuurt en ondersteunt (5.1. g) zonder zelf op de hoogte te zijn van de issues die aan de orde zijn.

- 1C De antwoorden van de directeur zou een acceptabele invulling van art. 4.1 kunnen zijn. Voorwaarde is wel dat tijdens het vervolg van de audit aangetoond wordt dat:
- de door de directeur genoemde issues ook terugkomen bij de bepaling van risico's en kansen en er vervolgens doelstellingen zijn geformuleerd/acties gepland;
  - bij de directiebeoordeling ook aandacht is voor wijzigingen in de context van de organisatie/de directeur bij volgende audits ook dezelfde issues naar voren brengt.

De norm stelt niet dat de context als schriftelijke documentatie beschikbaar moet zijn, maar auditoren geven aan dat ze geen organisaties kennen die de contextanalyse (4.1 en 4.2) niet op schift stellen.

---

2 Contextanalyse – eisen en verwachtingen belanghebbenden

2

VRAAG 2A T/M 2C

Optimale situatie bij KuPak met betrekking tot inzicht in behoeften/verwachtingen van belanghebbenden:

- Algemeen: de directie kan vertellen welke belanghebbenden zijn geïdentificeerd met de eisen en verwachtingen van deze belanghebbenden. Bekend is hoe de eisen en verwachtingen zijn bepaald en hoe deze worden bijgehouden. Een en ander is schriftelijk vastgelegd (wat niet is vereist). De directeur kent de belangrijkste eisen en verwachtingen (ook nu het schriftelijk is vastgelegd).
- In het geval van KuPak zouden als belanghebbenden in de optimale situatie zijn benoemd: afnemers, RUD, omwonenden (zowel bedrijven als burgers), hulpdiensten, afval (recyclingbedrijven), brancheorganisatie, personeel, leveranciers (van grondstoffen), banken en verzekeringsmaatschappijen.
- Tijdens de directiebeoordeling wordt gesproken over eventuele veranderingen in de eisen en verwachtingen van belanghebbenden en/of deze gevolgen hebben voor KuPak. In de stukken ter voorbereiding (niet vereist) is te zien of en welke veranderingen in eisen/verwachtingen er zijn. In het verslag is te zien welke consequenties de veranderingen hebben voor het milieubeleid.

2A Is de ideale situatie goed omschreven? Zo nee, wat moet er worden gewijzigd?

Mogelijke situatie bij KuPak met betrekking tot inzicht in behoeften/verwachtingen van belanghebbenden:

Er is ten aanzien van belanghebbenden niets vastgelegd. De KuPak-directeur zegt zijn grote klanten goed te kennen. Hij bezoekt ze elk jaar minstens eenmaal. Hij zegt tijdens deze bezoeken ook de mogelijkheden om de verpakkingen vanuit milieuoverwegingen aan te pakken, met klanten te bespreken. Helaas zijn deze volgens hem niet geïnteresseerd in het verbeteren van de producten vanuit milieuoogpunt. Hij kent ook de belangrijkste leveranciers en weet wat de mogelijkheden zijn wat betreft granulaten en het gebruik van recyclede materialen. Volgens de directeur spelen er geen zaken in de omgeving, hij kent alle buurtbedrijven en er is geen aanleiding te denken dat er iets speelt. Andere belanghebbenden zijn er volgens de KuPak-directeur niet. Op de vraag of er tijdens de directiebeoordeling is gesproken over veranderingen in de verwachtingen en eisen van de belanghebbenden geeft de directeur aan dat er wel over gesproken is maar de conclusie was dat er geen consequenties zijn. Er is dan ook niets in de directiebeoordeling te vinden (net als in de twee voorgaande jaren).

2B Geef aan of de bovenstaande situatie kan worden geaccepteerd. Wanneer er een tekortkoming wordt geschreven, dan aangeven op basis van welk artikel er een tekortkoming is en de tekortkoming formuleren.

Mogelijke situatie bij KuPak met betrekking tot inzicht in behoeften/verwachtingen van belanghebbenden:
KuPak heeft een overzicht opgesteld met de belanghebbenden. Daarop zijn geïdentificeerd:

→ afnemers

- * naleving wet- en regelgeving en zo dat klanten niet slecht in het nieuws komen
- * naleving klanteisen ten aanzien van milieu (voor zover aanwezig)
- * ISO 14001-certificaat

→ omwonenden (bedrijven en bewoners)

- * geen geluidsoverlast door bijv. transport
- * geen incidenten (in het bijzonder brand)

→ overheid/milieudienst

- * naleving wet- en regelgeving

→ personeel

- * gezonde/veilige werkomgeving

De KAM-manager licht toe dat het overzicht met 'gezond boerenverstand' is opgesteld. Op zich ziet het er logisch uit. Bij het interview van de KuPak-directeur blijkt dat deze zich nauwelijks een beeld kan vormen van wat belanghebbende voor eisen en verwachtingen hebben.

2C Geef aan of de bovenstaande situatie kan worden geaccepteerd. Wanneer er een tekortkoming wordt geschreven, dan aangeven op basis van welk artikel er een tekortkoming is en de tekortkoming formuleren.

2

GEWENSTE BENADERING 2A T/M 2C

2A De beschreven ideale situatie is goed.

De organisatie moet vaststellen welke belanghebbenden relevant zijn voor het milieumanagement-systeem, welke relevante behoeften en verwachtingen deze belanghebbenden hebben en welke van deze behoeften en verwachtingen complianceverplichtingen van de organisatie worden.

Tijdens de audit beoordeelt de auditor de wijze waarop de belanghebbenden zijn vastgesteld en de behoeften en verwachtingen zijn bepaald. Van belang is dat alle belanghebbenden waarvan kan worden verwacht dat deze behoeften en verwachtingen hebben die relevant zijn voor het milieubeleid van KuPak worden meegenomen. Dit zijn in ieder geval de belanghebbenden die milieueisen stellen die bij de complianceverplichtingen moeten worden meegenomen (zoals eisen van klanten). De auditor toetst bijvoorbeeld waarom een belanghebbende waarvan hij vermoedt dat deze mogelijk eisen stelt en/of verwachtingen heeft, door de organisatie niet is opgenomen.

- 2B De vraag is of de organisatie een volledige stakeholderanalyse heeft uitgevoerd. In een stakeholderanalyse worden zowel de stakeholders als de behoeften en verwachtingen van deze stakeholders bepaald. Onduidelijk is waarom de volgende stakeholders niet zijn opgenomen:
- omgeving (in verband met de geluidsklachten);
  - bevoegd gezag (regionale uitvoeringsdienst, RUD) (de RUD controleert de naleving van het Activiteitenbesluit);
  - branchevereniging (hebben een beleid ten aanzien van milieuaspecten vanuit de branche).

Na het bepalen van stakeholders en wensen en behoeften, moet bepaald worden welke van de wensen en behoeften als complianceverplichtingen in het milieumanagementsysteem worden opgenomen. Het is onduidelijk of en hoe dit is gedaan. De directeur geeft wel aan dat aan de klanteisen wordt voldaan. Onduidelijk is welke eisen dit zijn.

Het verslag van de directiebeoordeling is onvoldoende. Als tijdens de directiebeoordeling is geconcludeerd dat er geen wijzigingen zijn ten aanzien van de inhoud van de stakeholderanalyse, dan moet deze conclusie wel vastgelegd worden in het verslag om hiermee aan te tonen dat de actualiteit van de stakeholderanalyse beoordeeld is.

Indien de stakeholderanalyse niet compleet is, dan is dit een afwijking van normpunt 4.2. In dit geval is dit een minor non-conformity

Ten aanzien van het onvolledig zijn van de directiebeoordeling wordt ten aanzien van normpunt 9.3.b een minor non-conformity geschreven.

- 2C Ook in deze situatie is het overzicht van belanghebbenden onvolledig. Aangezien de norm stelt: 'belanghebbenden die relevant zijn voor het milieumanagementsysteem', moet tijdens de audit beoordeeld worden hoe de organisatie bepaalt of een belanghebbende wensen of eisen heeft met milieurelevantie. In dit geval ontbreken onder andere leveranciers, omwonenden en de branchevereniging. Je zou mogen verwachten dat deze partijen behoeften en verwachtingen hebben en daarmee dus in het overzicht opgenomen horen te zijn. Daarbij geeft KuPak aan dat zij aandacht besteden aan de milieueffecten aan de inkoopkant, maar leveranciers worden niet opgenomen als belanghebbenden.

Het vaststellen van belanghebbenden staat los van het besluit of in het milieubeleid ook rekening wordt gehouden met de behoeften en verwachtingen van een bepaalde belanghebbende. Belanghebbenden die relevante eisen of verwachtingen kunnen hebben maar waar in het milieubeleid niet direct rekening wordt gehouden moeten wel opgenomen worden in het overzicht van belanghebbenden. Op basis van de inschatting van risico's en kansen kan worden besloten geen gevolg te geven aan bepaalde verwachtingen.

Voor het schrijven van een afwijking geldt dezelfde redenering als bij vraag 2B: het niet compleet zijn van de stakeholderanalyse is een afwijking van normpunt 4.2. In dit geval is dit een minor non-conformity.

Een andere afwijking in deze situatie betreft de beperkte kennis van de directeur. Hiervoor kan een afwijking (major) geschreven worden op normpunt 5.1. Aangezien de directeur niets weet van de wensen en behoeften van de stakeholders is de directiebetrokkenheid op dit punt onvoldoende.

---

3 Levenscyclusperspectief

3

VRAAG 3A T/M 3C

Optimale situatie bij KuPak met betrekking tot invulling levenscyclusperspectief:

- KuPak is bekend met alle milieuaspecten verbonden aan de eigen processen, ingekochte producten/ grondstoffen/diensten, de fases van gebruik (milieuaspecten tijdens gebruik en de levensduur) en afdanking (weet welke milieuaspecten in de verschillende fases van de levenscyclus aan de orde zijn met een indicatie van de omvang/belang).
- De organisatie heeft op reproduceerbare wijze bepaald welke milieuaspecten kunnen worden beïnvloed en een risico/kans vormen, dan wel moeten worden beheerst.
- De diepgang van het inzicht is zodanig dat ook concrete eisen kunnen worden gesteld aan leveranciers en/of het ontwerp van het product.
- Er zijn doelstellingen geformuleerd om de milieubelasting verder terug te dringen in de verschillende fases van de levenscyclus.
- Er is een relatie tussen de uitkomsten van ISO 14001:2015 paragrafen 6.1 en 8.1.

Met betrekking tot het levenscyclusperspectief is het een 'getrapt' proces. Op basis van de eisen in 6 moet KuPak weten welke ingekochte producten/grondstoffen een impact op het milieu hebben op basis van aard van de stoffen/beschikbaarheid/afkomst/wijze van produceren/transport etc. Op basis van deze informatie wordt bepaald welke moeten worden beheerst en/of een risico dan wel kans vormen en aandacht behoeven. Het kan zijn dat bepaalde doelstellingen worden geformuleerd en verbeterprojecten/onderzoeken worden gestart. Daarnaast moeten op basis van de eisen in hoofdstuk 8 bij de inkoop en het ontwerp maatregelen worden genomen.

In het geval van KuPak is de ideale situatie dat KuPak van alle ingekochte grondstoffen/leveranciers en leveranciers weet:

- wat de herkomst van de grondstoffen is (gerecycled of niet);
- wat de eigenschappen zijn van de grondstoffen en de mogelijke relevante gevolgen voor het milieu (bijvoorbeeld voor recyclebaarheid product);
- wat de belangrijke milieuaspecten en effecten van de productieprocessen zijn (energieverbruik, emissies, bodemverontreiniging, afval);
- of de leveranciers en onderaannemers ISO 14001 zijn gecertificeerd;
- wijze waarop grondstoffen worden geproduceerd (% gerecycled materiaal);
- de belangrijke milieuaspecten en effecten van het transport.

3A Is de ideale situatie goed omschreven? Zo nee, wat moet er worden gewijzigd?

Mogelijke situatie bij KuPak met betrekking tot invulling levenscyclusperspectief:

KuPak heeft op basis van 6.1 alleen milieuaspecten geïdentificeerd die gerelateerd zijn aan het productieproces (inclusief opslag en transport). Daar komen geen milieuaspecten met betrekking tot grondstoffen naar voren en het gebruik van de verpakkingen. KuPak heeft op basis van de eisen in 8.1 wel bepaald dat bij het ontwerp van verpakkingen de mogelijkheid van gerecyclede grondstoffen bij de klant onder de aandacht moet worden gebracht. Dit is terug te vinden in de offertes. Bij alle leveranciers waar jaarlijks meer dan € 10.000,- wordt ingekocht wordt een ISO 14001-certificaat gevraagd. KuPak geeft aan dat wanneer het om grondstoffen gaat alleen de mate waarin het granulaat bestaat uit hergebruikt materiaal een te beïnvloeden punt is.

3B Geef aan of de bovenstaande situatie kan worden geaccepteerd. Wanneer er een tekortkoming wordt geschreven, dan aangeven op basis van welk artikel er een tekortkoming is en de tekortkoming formuleren.

Mogelijke situatie bij KuPak met betrekking tot invulling levenscyclusperspectief:

KuPak heeft in het milieuaspectenregister de verschillende invalshoeken van het levenscyclusperspectief verwerkt (zoals inkoop belangrijkste grondstoffen, ontwerp verpakkingen, recyclebaarheid verpakkingen etc.). KuPak heeft een systematiek om risico's te bepalen. Bij de bepaling van de risico's is de inkoop/gebruik van gerecyclede granulaat als risico/kans naar voren gekomen. Voor de andere invalshoeken van het levenscyclusperspectief geldt dat de invloed van KuPak zo gering is dat deze niet als een risico/kans worden ingeschat. Als gevolg van deze analyse is voor de eisen in 8.1 alleen aan het gebruik van gerecycled granulaat aandacht besteed. Dit wordt gedaan door bij opdrachtgevers zoveel mogelijk gerecycled granulaat in de offerte op te nemen.

3C Geef aan of de bovenstaande situatie kan worden geaccepteerd. Wanneer er een tekortkoming wordt geschreven, dan aangeven op basis van welk artikel er een tekortkoming is en de tekortkoming formuleren.

- 3A De beschreven situatie is een voldoende invulling van de normen.
- 3B In de bovenstaande beschrijving ontbreekt een aantal zaken in het licht van de levenscyclusbenadering. Te denken valt aan:
- milieuaspecten in de gebruiksfase en de afvalfase (er wordt nu alleen naar het eigen proces gekeken);
  - milieuaspecten ten aanzien van grondstoffen (nu alleen kijken naar de mate waarin het granulaat bestaat uit hergebruikt materiaal);
  - communicatie over de levenscyclus;
  - beoordeling en eisen aan leveranciers op basis van milieurisico's in plaats van op basis van omzet.
- De systematiek die door KuPak wordt gehanteerd lijkt onvoldoende. Onduidelijk is hoe bepaald is dat zij geen invloed hebben (is er een risicobeoordeling uitgevoerd?). Of zegt de organisatie dat zij geen invloed hebben om er makkelijk vanaf te komen? Als de organisatie niet kan laten zien hoe zij de risico's hebben bepaald, dan is dit een major non-conformity tegen 6.1.2. Als deze risicoafweging wel aanwezig is, dan is dit bij het ontbreken van fases uit de levenscyclus een minor non-conformity.
- 3C De beperkte invloed die de organisatie zegt te hebben moet door de organisatie kunnen worden aangetoond. Uit de beschrijving lijkt het alsof dit eenvoudig wordt gezegd. De systematiek van het bepalen van risico's en kansen lijkt erg minimaal. De auditor zal dit punt verder onderzoeken. Afhankelijk van de systematiek of onderbouwing moet bepaald worden of dit een afwijking is. Risico's waar beperkte invloed op mogelijk is moeten wel in kaart gebracht worden en beoordeeld worden of maatregelen nodig zijn.

---

4 Handelwijze bij bedrijf met industriële emissies

4

TOELICHTING 4

SCCM heeft in 2016 een schrijven van ILT (Inspectie Leefomgeving en Transport) ontvangen in verband met bedenkingen van ILT ten aanzien de handelwijze van een ISO 14001-gecertificeerd bedrijf. Ten behoeve van de case is het schrijven van ILT geanonimiseerd en enigszins aangepast, de essentie is echter niet gewijzigd.

Inzet Spyrodin BV om te voldoen aan wet- en regelgeving en continue verbetering

Op basis van EU-regelgeving dienen bedrijven de best beschikbare technieken (BBT) toe te passen. Om dit op een optimale manier te kunnen doen, is zowel voor verankering in de vergunning alsook voor praktische realisatie een goede samenwerking tussen bedrijf en bevoegd gezag noodzakelijk. Bij Spyrodin en de Provincie (i.c. de uitvoerende RUD) is al enige jaren sprake van een vertrouwenscrisis, waardoor het proces dat is ingezet om te gaan voldoen aan de BBT ernstig dreigt te worden verstoord. Gezien de complexiteit van het bedrijf is het zeer gewenst dat het bevoegd gezag en Spyrodin komen tot het gezamenlijk opstellen van een integraal plan van aanpak voor het bereiken van de BBT.

Tot nu toe is Spyrodin niet bereid om planmatig invulling te geven aan een integrale en efficiënte aanpak van de milieumaatregelen die nodig zijn om te voldoen aan de BBT. Het is gewenst dat dit gebeurt middels een aanvraag met een milieubeleidsplan voor de komende jaren, die gebaseerd is op de risico's voor het milieu.

Probleem

Analyses van ILT en van de RUD laten zien dat niet alle activiteiten/installaties van Spyrodin voldoen aan de van toepassing zijnde BBT-conclusies.

Vier jaar na de publicatie van de BBT-conclusies dient de vergunning aangepast te zijn. Gezien de complexiteit van de activiteiten van Spyrodin vraagt de wijziging van de vergunning de nodige doorlooptijd. Van Spyrodin wordt verwacht dat deze daarbij een actieve rol speelt. De totstandkoming wordt echter bemoeilijkt door:

- het ontbreken van veel informatie over installaties en hun prestaties (bijv. emissies);
- het ontbreken van een eigen analyse met betrekking tot het wel/niet voldoen aan de BBT-conclusies;
- een visie op de wijze waarop Spyrodin wil gaan voldoen aan de BBT-conclusies.

ILT voorziet dat het bevoegd gezag (RUD) enorm onder druk komt te staan om middels een groot aantal ambtshalve wijzigingen de relevante BBT-conclusies in de revisievergunning van het bedrijf op te nemen. Dit wordt weer bemoeilijkt wegens het ontbreken van veel relevante informatie over de installaties van Spyrodin en hun milieubelasting.

Kortom, Spyrodin verstrekt veel te weinig relevante informatie over haar emissies naar de lucht en communiceert niet met RUD over haar eigen BBT-analyse, waardoor niet bekend is op welke punten Spyrodin volgens eigen inzichten wel en niet voldoet aan de BBT. Het is duidelijk dat Spyrodin haar milieuregister niet op orde heeft (onvolledig en veel onjuiste gegevens). Spyrodin voldoet daarmee niet aan de wettelijke informatieplicht (Richtlijn 2010/75/EU en BREF XX) en dus ook niet aan de eisen die gesteld worden in ISO 14001.

Gevolgen

- Het proces van de vergunningverlening loopt inefficiënt en ineffectief door groot gebrek aan relevante milieu-informatie.
- De aanpak van milieubelasting is niet integraal, maar vaak gericht op enkele stoffen die naar de lucht worden geëmitteerd.
- De milieubelasting zal door de versnipperde aanpak niet voldoende worden gereduceerd. De maatregelen die Spyrodin op basis van de vergunningen gaat uitvoeren zullen niet optimaal zijn, omdat ze niet gebaseerd zijn op een volledig inzicht in de milieubelasting en een integrale afweging van alle relevante milieuaspecten.

KERNPUNTEN Richtlijn 2010/75/EU

- De volgende industriële activiteiten vallen onder deze wetgeving: energie, de productie en verwerking van metaal, mineralen, chemicaliën, afvalbeheer en andere sectoren zoals pulp- en papierproductie, slachthuizen en intensieve pluimvee- en varkenshouderij.
- Alle installaties die onder de richtlijn vallen, moeten verontreiniging voorkomen en beperken door toepassing van de beste beschikbare technieken (BBT), efficiënt energiegebruik, afvalpreventie en -beheer en maatregelen om ongevallen te voorkomen en de gevolgen daarvan te beperken.
- De installaties mogen alleen in bedrijf zijn als ze een vergunning hebben gekregen, en ze moeten aan de voorwaarden, gesteld in de vergunning, voldoen.
- De door de Commissie aangenomen BBT-conclusies vormen het ijkpunt voor de vaststelling van de vergunningsvoorwaarden. Emissiegrenswaarden moeten worden vastgesteld op een niveau dat ervoor zorgt dat emissies van verontreinigende stoffen niet hoger liggen dan de emissieniveaus die eigen zijn aan de beste beschikbare technieken. De emissiegrenswaarden mogen evenwel van die niveaus afwijken als dit zou leiden tot onevenredig hoge kosten in vergelijking met de milieuvoordelen.
- De bevoegde autoriteiten moeten regelmatige inspecties van de installaties uitvoeren.
- Het publiek moet al vroeg de kans krijgen om deel te nemen aan het vergunningsproces.

- 4A Vind je het terecht dat ILT bedenkingen heeft bij de aanwezigheid van een ISO 14001-certificaat bij Spyrodin? Zo ja, waarom en zo nee, waarom niet?
- 4B Welke documenten verwacht je bij een bedrijf als Spyrodin aan te treffen in relatie tot het voldoen aan de van toepassing zijnde BBT-conclusies? (op basis van Richtlijn 2010/75/EU, bekend als de Richtlijn Industriële Emissies. Deze richtlijn is sinds 2013 verwerkt in de Nederlandse wetgeving waaronder het Activiteitenbesluit en –regeling en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).)
- Geef daarbij ook het moment aan dat je deze verwacht ten opzichte van de publicatie van de BBT-conclusies (binnen 4 jaar na publicatie van de BBT-conclusies moet de vergunning zijn aangepast).
- 4C Vanaf welk moment en hoe frequent zou je de aanwezigheid van de onder 4B genoemde documenten beoordelen?
- 4D In hoeverre wordt tijdens de audit ook de inhoud van documenten beoordeeld of alleen de aanwezigheid?
- 4E Wordt er ingeval de documenten gewenst bij vraag 4B niet aanwezig zijn en/of niet aan de eisen voldoen, een tekortkoming geschreven? Zo ja, op basis van welk artikel en welke zwaarte?
- 4F Maakt het verschil of de RUD wel/niet gestart is met het proces voor een nieuwe vergunningsaanvraag?

- 4A Ja, dat is terecht. Van een ISO 14001-gecertificeerde organisatie mag je verwachten dat ze proactief zijn ten aanzien van het gaan voldoen aan nieuwe wet- en regelgeving. Van het bedrijf mag een analyse verwacht worden van de BBT-conclusies om te bepalen aan welke punten wel en niet wordt voldaan en een plan van aanpak om aan de eisen te voldoen.
- 4B De eerste stap is dat de organisatie een planning maakt voor het uitvoeren van de eigen toetsing en het vervolgens opstellen van een plan van aanpak. Een planning wordt op redelijke korte termijn na publicatie verwacht (indicatie half jaar). De uitvoering van de eigen toetsing binnen circa 1-1,5 jaar na publicatie). Bij de eigen toetsing hoort ook het verzamelen van informatie over emissies om te bepalen of bepaalde kritische grenswaarden worden overschreden. Opgemerkt is dat grotere organisaties waarschijnlijk al tijdens de opstelling van de BBT-conclusies door hun brancheorganisatie worden geïnformeerd en de BBT-conclusies niet 'uit de lucht komen vallen'.
- 4C Vanaf het moment van publiceren van de BBT-conclusies zou het voldoen aan de BBT-conclusies tijdens de audits een onderwerp moeten zijn. Daarbij gaat het in eerste instantie om de planning om dit onderwerp op te pakken en in tweede instantie om de uitvoering van de planning.
- 4D Door middel van steekproeven wordt naar de inhoud gekeken.
- 4E Op basis van de eisen over de contextanalyse (4.1./4.2) dient de organisatie te hebben geïdentificeerd dat de BBT-conclusies van toepassing zijn. Wanneer deze niet bekend zijn, is het een afwijking tegen normelement 4.1 of 4.2. Het niet bekend zijn kan ook een afwijking tegen de directiebeoordeling (9,3) zijn. Tijdens de directiebeoordeling moeten wijzigingen in bijvoorbeeld de contextanalyse worden vastgesteld. Wanneer de organisatie wel bekend is met de BBT-conclusies maar daar niets mee heeft gedaan zou een afwijking tegen normelement 6.1.1/6.1.3 geschreven kunnen worden. Het op termijn misschien niet voldoen aan de BBT-conclusies is een risico dat zou moeten worden onderkend en waar acties op moeten worden gepland. Wanneer deze risico's niet worden onderkend is dit een afwijking tegen 6.1.1 en/of 6.1.3.
Ingeval de organisatie door het bevoegd gezag op de hoogte is gebracht en is verzocht een nieuwe vergunningaanvraag te doen, moet dit als een complianceverplichting worden opgevat. Het daaraan niet voldoen zal een afwijking tegen normelement 6.1.3 betekenen.
- 4F Nee, dit maakt niet uit. Je mag verwachten dat het bedrijf zijn eigen verantwoordelijkheid neemt.

---

5 Definitie milieuwet- en regelgeving

5

TOELICHTING

De wettelijke eisen rond ATEX zijn in Nederland niet verankerd in de wet- en regelgeving waar de RUD's/omgevingsdiensten toezicht op houden. Het is echter wel wet- en regelgeving die in het milieumanagementsysteem moet worden geïdentificeerd omdat er eisen in zijn opgenomen die betrekking hebben op risico's met mogelijke milieugevolgen. Het is dan niet relevant op welke manier deze wet- en regelgeving is verankerd en welke instantie hier toezicht op houdt. ATEX is daarom onderdeel van de milieuwet- en -regelgeving.

5

VRAAG 5A T/M 5C

- 5A Noem andere voorbeelden van onderwerpen waarvoor de wet- en regelgeving niet als 'standaard' milieuwet- en regelgeving wordt beschouwd en/of onder de verantwoordelijkheid van RUD's valt maar wel betrekking hebben op milieurelevante risico's.
- 5B Waar ligt de grens voor wat betreft het wel/niet meenemen van bepaalde risico's in het milieumanagementsysteem? Neem je bijvoorbeeld eisen ten aanzien van vluchtroutes en ontruimingsoefeningen wel/niet mee in het milieumanagementsysteem?
- 5C Noem andere voorbeelden waar er discussie kan zijn over het wel/niet meenemen van bepaalde risico's/kansen in het milieumanagementsysteem en waarom horen deze wel/niet in het milieumanagementsysteem?

5A Voorbeelden zijn:

- Bouwbesluit (brandveiligheidseisen en oa eisen t.a.v. opslag pallets tegen de erfgrans)
- Eisen aan elektrische installatie (NEN 1010/3140)
- ADR-regels
- Mijnbouwwetgeving (bijvoorbeeld voor bedrijven in olie en gaswinning)
- Eisen ten aanzien van de BHV-organisatie (Arbowet/Arbobesluit)
- Eisen aan stellingen in het geval van opslag gevaarlijke stoffen
- Warenwet
- Asbest
- RoHS
- Kernenergiewet
- Code 95 (bijvoorbeeld opleidingen met betrekking tot gevaarlijke stoffen indien relevant)

5B Voorwaarde is dat er een relatie moet liggen met milieurisico's/gevolgen voor het milieu. Bijvoorbeeld veiligheidsrisico's die bij het niet voldoen een milieuaspect tot gevolg hebben. De scope van het milieumanagementsysteem bepaalt onder andere of dit van toepassing is.

5C Afhankelijk van de situatie kunnen de volgende onderwerpen wel getoetst worden binnen ISO 14001:

- Legionella wetgeving (bijvoorbeeld bij risico's buiten de installaties/op het terrein)
- Vluchtroutes
- Wegenverkeerswet

Bedrijfsbeschrijving KuPak bv

Tijdens de auditordagen ISO 14001 editie 2017 hebben de casevragen betrekking op het fictieve bedrijf KuPak bv. Onderstaand wordt het bedrijf beschreven. Bij het opstellen van de beschrijving en documenten is gebruik gemaakt van informatie van ISO 14001-gecertificeerde bedrijven.

KuPak bv

KuPak bv is producent van kunststof verpakkingsmaterialen voor luxe consumentenproducten. De verpakkingen (PE, PP en PET) worden geproduceerd op basis van de specificaties van de afnemer. De mate van detail waarmee de specificaties worden aangeleverd verschilt per afnemer. Bij de grote afnemers is deze zeer gedetailleerd en bij kleine dient KuPak bv deze verder uit te werken. KuPak bv is een klein bedrijf met circa 25 werknemers dat voor circa 70% van de omzet afhankelijk is van drie grote klanten. De verpakkingen van luxe producten zijn over het algemeen zwaarder gemaakt dan echt nodig en ook door de samenstelling moeilijk recyclebaar. KuPak bv heeft een afdeling werkvoorbereiding waar ook specificaties worden uitgewerkt. De productiecapaciteit bedraagt circa 200 ton verpakkingen.

KuPak bv heeft het design van de producten geïdentificeerd als een van de milieuaspecten. Er is regelmatig contact met de grootste klanten. Het is echter duidelijk dat deze niet geïnteresseerd zijn in andere verpakkingen, dit zou te veel afbreuk doen aan de luxe uitstraling van de producten.

KuPak bv heeft echter ook te maken met de 'Afvvalbeheersbijdrageovereenkomst Verpakkingen', deze is sinds 1 januari 2013 van kracht. KuPak bv is als producent van kunststoffen bijdrageplichtig. Bedroeg het tarief in 2015 nog € 0,38 per kilo verpakkingsmateriaal, met ingang van 1 januari wordt dit verhoogd en bedraagt het tarief € 0,64 per kilo. Hierdoor zal het financieel rendement van KuPak bv onder druk komen te staan.

KuPak bv is gevestigd op een klein industrieterrein, dat grenst aan een woonwijk. Er komen dagelijks circa 4 grote vrachtwagencombinaties (2 van leveranciers en 2 van afnemers) en 4 kleinere bestelvrachten.

De directeur is ook eigenaar van KuPak bv. KuPak bv is lid van de brancheorganisatie NRK Verpakkingen. NRK Verpakkingen heeft onder meer het thema 'van afvalbeheer naar een circulaire economie' hoog in het vaandel staan. NRK stimuleert haar leden te investeren in de productie van duurzame verpakkingen.

KuPak bv heeft tot op heden alleen geïnvesteerd in de productie van PE-, PP- en PET-verpakkingsmaterialen. Onder invloed van bovengenoemde ontwikkelingen (verslechtering imago kunststof, jaarlijks fors stijgende Afvalbeheersbijdrage en het beleid van de brancheorganisatie wordt het management steeds meer geduwd in de richting van de productie van duurzame kunststof verpakkingen. Echter het huidige productieapparaat en de binnen het bedrijf aanwezige kennis is hier niet toe uitgerust.

Ontwikkelingen: nieuwe wetgeving met betrekking tot energie; verslechtering imago traditionele kunststof verpakkingen (plastic soep); technologisch (biodegradeerbare kunststoffen). Er zijn klachten ingediend door omwonenden in verband met geluidsoverlast.

Contact

U bent van harte uitgenodigd uw vraag aan ons voor te leggen.
Bedrijven, organisaties, adviseurs, toezichthouders, certificatie-instellingen
en andere belanghebbenden helpen we graag verder.

Mijn.sccm is hét kennisplatform voor ISO 14001 en OHSAS 18001/ISO 45001.
Op mijn.sccm vindt u onder andere samenvattingen van de meest relevante
milieu- en arbowet- en -regelgeving en halfjaarlijkse overzichten van
gewijzigde wet- en regelgeving. Kijk op mijn.sccm.nl en meld u aan!

Stichting Coördinatie Certificatie Milieu- en arbomanagementsystemen

Postbus 13507
2501 EM Den Haag
T 070 - 362 39 81
info@sccm.nl
www.sccm.nl

Uitgave SCCM, Den Haag, 21 november 2018